

Samen voor Westland

Laat iedereen vrij,
maar niemand vallen

Verkiezingsprogramma D66 Westland 2022 - 2026

Inhoudsopgave

Voorwoord D66-leider Sigrid Kaag	3
Voorwoord lijsttrekker Benjamin Hofland	4
Inleiding Verkiezingsprogramma commissie	5
Klimaat en natuur: een groen en toekomstbestendig Westland	7
Wonen: een Westland waar iedereen kan en mag wonen	12
Onderwijs: een Westland met hoogwaardig onderwijs	15
Gezondheid: een gezond Westland	19
Ondernemen: een gezond en toekomstbestendig ondernemersklimaat	22
Mobiliteit en bereikbaarheid: een bereikbaar Westland	26
Inclusiviteit: een inclusief Westland	28
Cultuur: een cultureel Westland	31
Veiligheid: een veilig Westland	33
Bestuur en Financiën: een transparant bestuur en toekomstbestendige financiën	36
Onze plannen voor de dorpen	39
Bijlage: Bijdrage aan de Duurzame Ontwikkelingsdoelen	44

Voorwoord Sigrid Kaag

Geachte lezer,

Voor u ligt een programma gebaseerd op de urgentie van dit moment. Meer dan ooit voelen wij de noodzaak onze leefomgeving te beschermen tegen de verwoestende effecten van de opwarming van de aarde. Meer dan ooit voelen wij de noodzaak om de groeiende kloof tussen arm en rijk, tussen diegenen met kansen en diegenen zonder kansen te dichten.

De oplossingen die wij aandragen zijn geworteld in een lange politieke traditie. Want D66 is niet alleen een pragmatische, maar ook een sociaalliberale partij. Wij zijn ervan overtuigd dat mensen alleen vrij kunnen zijn als de overheid gelijke kansen schept voor iedereen.

Dat betekent dat wij genoeg huizen willen bouwen om voor iedereen een passende en betaalbare plek te kunnen bieden. Wij willen dat leraren, verpleegkundigen, agenten en al die anderen die werk doen voor de samenleving kunnen wonen in de wijk waar ze werken. Wij willen dat uw wijk groener wordt, met schone lucht en schoon water voor iedereen. Wij willen dat uw kinderen naar een school gaan waar ze met passie en aandacht worden voorbereid op de wereld zoals die is. Wij willen dat uw kinderen aanspraak kunnen maken op huiswerkbegeleiding, sport, kunst en muziek—ook als u dat zelf niet kunt betalen. En wij willen meer wijkagenten, zodat u zich veilig voelt in de buurt.

Wat u niet in dit verkiezingsprogramma zal teruglezen, maar wel van ons mag verwachten, is dat we radicaal denken verbinden aan gematigd handelen. Wij willen de vrijheden van het moderne Nederland uitbreiden voor zoveel mogelijk mensen, maar geven ons rekenschap van het feit dat wat voor de een waarde is kan botsen met de belangen van de ander. Wij vinden daarom kracht in het compromis.

Er staat veel op spel. Wilt u dat Westland meedoet in de strijd tegen de opwarming van de aarde? Wilt u dat het onderwijs zo goed wordt dat alle mensen tot hun recht kunnen komen? Wilt u nieuwe politiek, die omkijkt naar anderen en verder kijkt naar morgen? Dan heeft u het juiste programma opengeslagen.

D66 heeft u nodig. Daarom vragen wij uw vertrouwen.

Hartelijke groet en veel leesplezier,

Sigrid Kaag, partijleider

Voorwoord Benjamin Hofland

Geachte lezer,

Voor je ligt ons verkiezingsprogramma waarmee wij de verkiezingen van 14, 15 en 16 maart 2022 ingaan. Ons programma is divers. Het bevat onze antwoorden op de Westlandse vraagstukken van deze tijd, maar daarbij altijd gericht met een blik op de toekomst. Kan je als starter nog wel een betaalbare woning vinden? Hoe maken we de gemeente groen en klimaatbestendig? En hoe ondersteunen we onze jeugd om uiteindelijk zelfstandig in het leven te kunnen staan?

Wij voeren politiek met een open vizier en met het vertrouwen dat we samen de gemeente een stukje mooier kunnen maken. Westland is een mooie gemeente, maar staat niet op zichzelf. Samen met de regio geven we Westland kleur. Binnen de regio maken we afspraken over het aantal te bouwen woningen en binnen deze regio kan en mag iedereen overal wonen. Er staat geen hek om onze gemeente die ons afsluit van de buitenwereld. Of wat te denken van de energietransitie? Als gemeente kunnen we een aanzet doen, maar samenwerking binnen de regio, de rest van het land en binnen de Europese Unie is cruciaal voor het doen slagen van de overstap naar duurzame energie. En ook de zorg voor onze jeugd is regionaal georganiseerd. Samen met andere gemeenten kopen we die zorg in, lokaal geven we uitvoering aan de noodzakelijke aanpak. Samen maken we Westland, maar ook Nederland en de wereld een stukje mooier.

Als lokale afdeling van een landelijke partij formuleren we een antwoord op de lokale vraagstukken, waarbij we kunnen schakelen met onze partijgenoten in de Provinciale Staten, de Tweede Kamer of het Europees Parlement. De gemeente Westland eindigt niet bij de grens met Den Haag, Rotterdam of Rijswijk. Samen met onze burens en andere partners zullen we antwoorden moeten geven op de vraagstukken van deze tijd. Onze lokale vraagstukken doen ertoe en verdienen structurele oplossingen.

Na de grote successen van de afgelopen jaren, gaan wij de komende verkiezingen vol vertrouwen tegemoet. Wij vertrouwen erop dat onze antwoorden zullen bijdragen aan een leefbare gemeente en rekenen op jullie stem.

Hartelijke groet,

Benjamin Hofland, lijsttrekker

Inleiding: Samen voor Westland

De Westlandse samenleving wordt gekenmerkt door saamhorigheid en de handen uit de mouwen steken. Westland is een samenleving waarin we naar elkaar omkijken. Dat hebben we goed kunnen zien tijdens de coronapandemie. We organiseerden allerlei activiteiten om kwetsbare inwoners en bedrijven bij te staan, zoals de Coronahulp Westland, het platform waarop Westlanders hulp aanboden aan mensen die dat nodig hadden. Ook veel jongeren hebben hun steentje bijgedragen met allerlei acties. Dat is samen voor Westland.

Westland is ook de glazen stad, de 'stad' met die vele innovatieve ondernemers, die dagelijks hard werken om de wereld van voedsel en sierplanten te voorzien. Die werkt aan innovatieve en duurzame mogelijkheden om het voedselprobleem in de wereld te helpen oplossen. Ondernemers die zich bewust zijn van hun verantwoordelijkheid om de omslag naar een duurzame en emissieloze bedrijfsvoering te maken. Die investeren in duurzame energie en een oplossing zoeken voor de gevolgen van de klimaatverandering.

Een sector die echter nagenoeg volledig afhankelijk is van arbeidsmigranten. En daaruit volgt ook een verantwoordelijkheid. We zullen moeten zorgen voor voldoende en fatsoenlijke huisvesting. We zullen ze moeten opnemen in onze samenleving, zodat ook zij zich vrij kunnen voelen. Ook dat is samen voor Westland.

We bevinden ons wereldwijd in de grootste crisis aller tijden. Een crisis die ons voortbestaan en dat van vele plant- en diersoorten bedreigt. We hebben nauwelijks tijd om de gevolgen van deze crisis een halt toe te roepen. Daarom zullen we ook in Westland al het mogelijke moeten doen om de energietransitie vorm te geven. Ook dat is samen voor Westland.

Westland is de minst groene gemeente van Nederland. Wij gaan ervan uit dat geen Westlander daar trots op is. Ook de biodiversiteit staat onder druk. Zowel voor de leefbaarheid, als om de gevolgen van de klimaatverandering op te vangen, zullen we Westland moeten vergroenen. En we moeten er samen voor zorgen dat de resterende natuur gerespecteerd wordt. Ook dat is samen voor Westland.

We hebben een grote woningbouwopgave. Daarbij gaat het vooral om de bouw van betaalbare woningen voor starters en ouderen. Als we de natuur intact willen laten en niet willen tornen aan het glastuinbouwareaal, kunnen we dat niet realiseren zonder verdichting en hoogbouw. Ook dat is samen voor Westland.

In dit programma presenteren wij onze plannen voor de komende vier jaar én daarna. Wij staan voor een groen, duurzaam en inclusief Westland, waarin iedereen vrij is, maar we niemand laten vallen. Ook dat is samen voor Westland.

Dit programma is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met de leden, maatschappelijke organisaties en andere vertegenwoordigers uit de Westlandse samenleving.

De verkiezingsprogrammacommissie

Klimaat en natuur

Een groen en toekomstbestendig Westland

Naar een klimaatneutrale gemeente

Het meest recente rapport van het International Panel on Climate Change heeft opnieuw onomstreden duidelijk gemaakt dat het ernst is met de klimaatverandering. Er zullen meer en sneller maatregelen genomen moeten worden om de beoogde doelen voor de CO₂-reductie te halen en ons te wapenen tegen de gevolgen van de klimaatverandering.

Energietransitie bebouwde omgeving. De omslag naar een duurzame manier van energieopwekking gaat grote gevolgen hebben, ook voor de inwoners van Westland. Daarom is het van belang om de inwoners en bedrijven actief bij de energietransitie te betrekken. Het is belangrijk om daarbij een eerlijk, duidelijk en samenhangend verhaal te vertellen. De doelstellingen voor de energietransitie zijn niet onderhandelbaar. We hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid om de transitie te laten slagen. Iedereen moet de energietransitie kunnen meemaken. Daarom is betaalbaarheid een belangrijke randvoorwaarde en moeten vooral de kosten én mogelijke opbrengsten eerlijk verdeeld worden en niet terecht komen bij een beperkte groep. D66 wil samen met de gemeente en de inwoners Westland klimaatneutraal maken.

Richting 2030. Om uiterlijk in 2050 geheel klimaatneutraal te zijn, zullen er voor 2030 belangrijke stappen moeten worden gezet. De gemeente neemt zelf het voortouw om Westland aardgasvrij te maken. De komende raadsperiode worden de plannen voor een aardgasvrije gemeente, zoals onder meer opgenomen in de Transitievisie Warmte, concreet in detail tot 2030 en globaal tot 2050 uitgewerkt en uitgevoerd. Wij leggen dit vast in een overzichtelijke routekaart met concrete bindende doelen en acties.

Uitrol warmtenet Westland. Het is van groot belang dat het Westlandse warmtenet snel verder wordt ontwikkeld en aangelegd. De gemeente is hierbij afhankelijk van private partijen, maar moet hierbij optimaal faciliteren en een leidende en coördinerende rol op zich nemen. Belemmeringen om te investeren moeten worden weggenomen.

Initiatieven van inwoners en bedrijven. De gemeente ondersteunt waar mogelijk lokale initiatieven van burgers en ondernemers om de gemeente Westland om te vormen tot een klimaatneutrale gemeente. Wij zijn voorstander van energiecoöperaties die lokaal duurzame energie-opwek realiseren.

Meepraten, bijvoorbeeld via een burgerberaad, en mee profiteren door alle inwoners en ondernemers staat daarbij centraal.

Windmolens. Wij zijn voorstander van het plaatsen van (kleine) windmolens op plekken waar dat kan, bijvoorbeeld bij bedrijven. De gemeente zorgt dat dit wordt opgenomen in de RES Haaglanden Rotterdam.

Zonnepanelen, warmtepompen en isolatie. D66 wil dat Westlanders zoveel mogelijk in de gelegenheid worden gesteld om zelf hun eigen schone energie op te wekken. Woningeigenaren worden gestimuleerd en geholpen om hun woning te verduurzamen. Bijvoorbeeld bij het plaatsen van zonnepanelen en het isoleren van de woning. Woningeigenaren worden hierin ondersteund met een gemeentelijke subsidie of een lening met een lage rente (revolverend fonds). Met woningcorporaties maken wij prestatieafspraken over het plaatsen van zonnepanelen, het isoleren van huizen en het vergroenen van daken.

Energie neutrale en natuurinclusieve nieuwbouw. Nieuwe woningen worden uitsluitend nog energie neutraal, natuurinclusief en circulair gebouwd.

Duurzame mobiliteit. Het gemotoriseerde vervoer moet overstappen op het gebruik van duurzame energiebronnen: elektrificatie en eventueel waterstof. Dit wordt gestimuleerd en gefaciliteerd door te investeren in de benodigde infrastructuur zoals openbare laadpalen. Ook voor gebruikers van elektrische fietsen komen er op centrale plaatsen oplaadmogelijkheden.

Naar een groene en klimaatadaptieve gemeente

Westland is de minst groene gemeente van Nederland. Daar is geen Westlander blij mee. Ook Westlanders merken de gevolgen van klimaatverandering door toenemende hittestress en vaker optredende hoosbuien.

Vergroenen van de openbare ruimte. Om hittestress te verminderen en de leefbaarheid te vergroten komt er meer groen in de gemeente en wordt de verstening in de gemeente verminderd. Om de dorpskernen te vergroenen planten we extra bomen, leggen we nieuwe plantsoenen en struwelen aan en vergroenen we schoolpleinen en speeltuinen. Daarnaast stimuleert de gemeente inwoners en ondernemers om ook hun eigen tuinen, daken en terreinen te vergroenen. De gemeente zet zich

hiervoor in door het uitdelen van bomen en het inzamelen van tuintegels. We werken hiermee ook aan het herstel van de biodiversiteit.

Behouden natuurwaarde kust. De kust en de duinen zijn niet alleen vanwege hun natuurwaarde van belang, maar bieden Westlanders ook een plek om te recreëren en te genieten van de natuur. Aan de kust behouden we het evenwicht tussen recreatie, ondernemen en natuur.

Uitbreiden groenblauwe ecologische zones. D66 wil de groenblauwe zones verder onderling verbinden en uitbreiden. Daardoor vergroten we de natuurwaarde, vergroten we de mogelijkheden voor recreatie en helpen we de gevolgen van de klimaatverandering op te vangen.

Natuurlijke oevers. Het is van belang dat er - waar mogelijk - meer natuurlijke oevers komen en dat onze wateren natuurlijk worden beheerd.

Tegengaan gevolgen wateroverlast. Om overstromingen als gevolg van vaker optredende hoosbuien te voorkomen, moeten er meer opslagplaatsen voor water komen. Parkeerterreinen worden zoveel mogelijk voorzien van halfverharding (groene tegels). Niet gebruikt versteend oppervlak langs wegen wordt zoveel mogelijk vergroend. D66 stelt zich als doel om de verharding in de dorpskernen met ten minste 5% te verminderen.

De gemeente stimuleert bewoners om regentonnen te plaatsen en groene daken aan te leggen om wateroverlast tegen te gaan.

De glastuinbouwsector kan door verder te innoveren een rol spelen bij de opvang van overvloedig hemelwater. Het rainlevlr-project, waarbij tuinders water opvangen in hun gietwaterbassins bij piekbelasting, is een mooi voorbeeld van hoe lokale ondernemers bijdragen aan het tegengaan van wateroverlast. D66 wil dit project verder uitbreiden.

Verduurzamen waterverbruik. De glastuinbouwsector moet het waterverbruik verder verduurzamen om onder meer verdere verzilting van de bodem tegen te gaan. Om minder afhankelijk te zijn van grondwater bieden innovaties op het gebied van (her)gebruik van gezuiverd afvalwater kansen. D66 investeert (meer) in maatregelen om hemelwater en afvalwater te scheiden.

Verbeteren kwaliteit oppervlaktewater. Om de kwaliteit van het oppervlaktewater te verbeteren moet de verontreiniging door bestrijdingsmiddelen en nutriënten verder afnemen. Op dit gebied is er al veel

bereikt, maar de normen worden nog steeds overschreden. De omgevingsdienst moet daarom meer mogelijkheden krijgen om te handhaven.

Wonen

Een Westland waar iedereen kan en mag wonen

Naar meer betaalbare woningen

Het hebben van een plek om te wonen is een grondrecht dat is vastgelegd in 1983. Een groot deel van de woningen bevindt zich in de vrije sector (70%). Het is dan ook de taak van de overheid om te zorgen voor voldoende woningen. Onder meer door het tekort aan woningen, stijgen de huizenprijzen de laatste tijd tot ongekeerde hoogten. Vooral in het goedkopere segment is er een groot gebrek aan woningen. Het nemen van maatregelen om de woningmarkt tot rust te brengen is primair een taak van de regering. Maar ook op lokaal niveau kunnen we veel doen om woningen betaalbaar te houden.

Meer ruimte voor (betaalbare) woningen. Om meer ruimte te creëren voor het bouwen van (betaalbare) woningen is vasthouden aan de hoeveelheid glastuinbouwareaal voor D66 niet heilig. Het gaat ons om de kwaliteit en niet om de kwantiteit.

Bouwen in de hoogte. Om het aantal betaalbare woningen te vergroten zijn wij voorstander van gestapelde bouw waar dat mogelijk is.

Flexibele parkeernorm. Wij laten de huidige vaste parkeernorm los, waardoor er meer ruimte komt voor het bouwen van woningen en deze ook betaalbaarder worden.

Meer betaalbare woningen voor starters. Vooral starters op de woningmarkt zijn de dupe van het huidige woningtekort. Zij verdienen vaak te veel voor een sociale huurwoning, of hebben daarvoor te weinig inschrijftijd vanwege de grote wachtlijst. Daardoor zijn zij aangewezen op de vrije huurmarkt of de koopmarkt. In beide markten zijn de prijzen op dit moment exorbitant hoog, waardoor het voor starters onmogelijk is om aan een (betaalbare) woning te komen. In de huidige woonvisie van de gemeente is er te weinig aandacht voor het bouwen van betaalbare woningen voor starters. D66 past de woonvisie hierop aan.

Meer flexwoningen. In de gemeente Westland is er behoefte aan meer flexibele vormen van wonen. Wij willen dit verder stimuleren. Het gaat hierbij zowel om woningen voor tijdelijke huisvesting, als om bijvoorbeeld tiny houses en het huisvesten van studenten in containerwoningen.

Huisvesting arbeidsmigranten. De glastuinbouwsector, en daarmee de economie in Westland, is volledig afhankelijk van arbeidsmigranten. Wij vinden dat we daarmee ook de verantwoordelijkheid hebben om te zorgen voor fatsoenlijke huisvesting. Daarbij zijn wij in beginsel geen voorstander van het huisvesten van arbeidsmigranten op het terrein van de ondernemer, vanwege de grotere afhankelijkheidsrelatie. Wij vinden dit onwenselijk voor de vrijheid van deze mensen.

Huisvesting statushouders. Iedereen heeft het recht op een woning. Ook mensen met een verblijfsvergunning moeten in Westland kunnen wonen. Daarom moet de gemeente voldoende (nieuwe) woningen reserveren voor het huisvesten van statushouders.

Onderwijs

Een Westland met hoogwaardig onderwijs

Onderwijs staat aan de basis van ieders persoonlijke ontwikkeling en geluk. Goed onderwijs en een leven lang leren geeft mensen de kans een leven lang mee te doen en het beste uit zichzelf te halen. Goed onderwijs vergroot de kansen en het geluk van jongeren en stelt mensen in staat succesvol te zijn en goed mee te komen in een snel veranderende wereld. Het is dan ook belangrijk dat alle jongeren met een goede startkwalificatie de arbeidsmarkt op gaan. Nog belangrijker is dat zij worden uitgedaagd nieuwsgierig te blijven en op zoek te gaan naar hun eigen passie en kracht. Jongeren die zelfvertrouwen hebben en geloven dat ze kunnen groeien, zijn gelukkige jongeren met een toekomstperspectief. Door goed onderwijs ontstaat zo een maatschappij waarin burgers verantwoordelijkheid willen en kunnen nemen, voor zichzelf, voor hun omgeving en voor de samenleving als geheel. Een samenleving waarin mensen elkaar in hun waarde laten.

Ook voor het bedrijfsleven zijn goed opgeleide werknemers belangrijk om innovatief en concurrerend te blijven. En innovatieve bedrijven zijn de basis voor de lokale werkgelegenheid. D66 wil dan ook dat er voor ieder kind kwalitatief hoogwaardig onderwijs beschikbaar is, waarbij het maximaal kansen krijgt om zijn eigen kwaliteiten te ontplooiën. Deze kansen moeten voor elk kind gelijk zijn en daarnaast moet het kind zich veilig voelen op school. Bovendien zet D66 zich in om de kloof tussen mensen te overbruggen, bijvoorbeeld op het gebied van laaggeletterdheid. Dat doen we door ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk mensen de basisvaardigheden beheersen.

Meer budget voor huisvesting scholen. In Westland staan we voor een grote opgave om voldoende ruimte te creëren voor scholen. Die ruimte is nu te beperkt. Elk kind moet binnen een redelijke afstand van huis naar een basisschool kunnen. Bij de ontwikkeling van (nieuwe) wijken wordt hier nu te weinig rekening mee gehouden. De ontwikkeling richting brede en driejarige brugklassen heeft ook gevolgen voor de huisvesting van scholen. D66 stelt - op basis van een gedegen integraal huisvestingsplan scholen - meer budget voor de huisvesting van scholen beschikbaar.

Verduurzaming schoolgebouwen. De gemeente legt in het integraal huisvestingsplan vast hoe er wordt gewerkt aan een gezond binnenmilieu, verduurzaming van de gebouwen en groene schoolpleinen. Want gezonde en energieneutrale gebouwen met moderne voorzieningen zorgen voor een stimulerende leer- en werkomgeving.

Naar brede (buurt)scholen. D66 is voorstander van brede scholen en integrale kindcentra (die open zijn tussen 07.00 en 19.00 uur), waarin voorschoolse educatie, welzijnsinstanties en kinderopvang zijn geïntegreerd met de basisschool. De gemeente moet onderzoeken in hoeverre ze de ontwikkeling van dergelijke scholen kan stimuleren.

Voorschoolse educatie. Ieder kind verdient dezelfde kansen, ongeacht in welk gezin het opgroeit of in welke wijk het woont. D66 wil een goede start voor elk kind. Kinderen die met een (taal)achterstand naar het primair onderwijs gaan, hebben minder kansen om uit te stromen naar (een hogere vorm van) het voortgezet onderwijs. Voorschoolse educatie, waarbij ook de ouders actief worden betrokken, kan achterstanden helpen voorkomen. D66 wil dat de gemeente het mogelijk maakt dat kinderen die dat nodig hebben drie dagdelen per week voorschoolse educatie kunnen volgen, ook kinderen van niet-werkende ouders. In Westland komen kinderen vanaf 18 maanden in aanmerking voor voorschoolse educatie (VVE), in andere gemeenten is dit vanaf 14 maanden. De gemeente moet onderzoeken of het mogelijk is om dit ook in Westland te realiseren.

Aandacht voor discriminatie en veiligheid. Onderwijs moet inclusief zijn. De gemeente moet leraren ondersteunen bij het voeren van soms ingewikkelde gesprekken over vrijheid van meningsuiting, internationale conflicten en seksuele, gender- en religieuze diversiteit. Het oprichten van 'Gender and Sexuality Alliances' in het primair en voortgezet onderwijs, waarin alle leerlingen samen strijden voor een betere en tolerantere samenleving, wordt aangemoedigd.

Toegang tot passend onderwijs. Alle kinderen hebben recht op onderwijs dat bij hen past. Ook kinderen met een beperking, leerproblemen of hoogbegaafdheid. Mentale of fysieke beperkingen mogen daarbij geen obstakel zijn. Zo nodig maakt de gemeente gebruik van de uitzonderingsoptie in de verordening leerlingenvervoer om kinderen buiten Westland naar school te kunnen laten gaan.

Scholen geschikt maken voor individueel onderwijs. Sinds een aantal jaar vindt er een omslag plaats van klassikaal naar individueel onderwijs. Een ontwikkeling die D66 ondersteunt. Individueel onderwijs stelt andere eisen aan schoolgebouwen. Indien nodig moet de gemeente geld beschikbaar stellen om scholen aan deze eisen aan te passen.

Maatschappelijke stage. Onderwijs gaat verder dan het bijbrengen van reken- en taalvaardigheden. Toekomstgericht onderwijs richt zich ook op sociaal-emotionele ontwikkeling, het bijbrengen van burgerschap en op de rechten en verantwoordelijkheden van het individu in de samenleving. Daartoe investeren scholen in culturele en seksuele vorming, waaronder seksuele weerbaarheid en seksuele

diversiteit, maar ook in voorlichting over de privacy- en veiligheidsrisico's van de digitale samenleving. De gemeente moet het (financieel) mogelijk maken dat leerlingen aan deze vaardigheden kunnen werken door het volgen van een maatschappelijke stage. Ook het deelnemen aan maatschappelijke projecten als World Cleanup Day, Dag van de duurzaamheid, 'Bewegen is gezond' en armoedebestrijding worden gestimuleerd.

Buiten- en naschoolse activiteiten. De gemeente ondersteunt buiten- en naschoolse activiteiten op het gebied van programmeren en de omgang met moderne IT-middelen met financiële middelen.

Cultuureducatie. Om kinderen te helpen leren ontdekken wie ze zijn, creativiteit aan te moedigen, ideeën op te doen en talenten te stimuleren, is cultuureducatie belangrijk. De gemeente maakt het financieel mogelijk dat scholen cultuureducatie aanbieden, door dit in te kunnen kopen.

Onderwijs en jeugdzorg. Goede communicatie tussen scholen, gemeenten en zorginstellingen is nodig om te voorkomen dat er een situatie ontstaat dat leerlingen met dezelfde zorgvraag, verschillende vormen van ondersteuning krijgen omdat ze in verschillende gemeenten wonen. Daardoor ontstaat ongewenste kansenongelijkheid. D66 wil dan ook dat Westland blijft samenwerken met andere gemeenten, door onderdeel te blijven van het Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden, waarbij raadsleden uit de verschillende gemeenten ook regelmatig contact met elkaar onderhouden over dit onderwerp.

Laaggeletterdheid en digitale vaardigheden. Het terugdringen van laaggeletterdheid en het vergroten van digitale vaardigheden zijn belangrijk voor het overbruggen van de kloof tussen mensen met en zonder deze vaardigheden. Bibliotheken en taalhuizen vervullen hierbij een belangrijke rol. De gemeente moet de hiervoor beschikbare middelen van het Rijk blijven investeren in de bibliotheek en het Taalhuis Westland. Ook het geven van taallessen door vrijwilligers (taalmaatje) moet blijvend ondersteund en gestimuleerd worden. Wethouders moeten het voorbeeld geven door taalmaatje te zijn.

Gezondheid

Een gezond Westland

Gezond zijn en blijven is een groot goed. Gezondheid heeft ook invloed op de kansen in het leven. Mensen met een lagere sociaal-economische status leven minder lang en leven ook minder lang in goede gezondheid. De beste kans op een gezond leven is gezond eten, voldoende bewegen en niet roken en drinken. Dat is ieders eigen keuze en verantwoordelijkheid. Helaas is de samenleving tegenwoordig zo ingericht dat ongezonde keuzes vaak aantrekkelijker zijn dan gezonde keuzes en een gezonde ambitie onvoldoende ondersteund wordt. En daar kunnen de overheid en gemeente wat aan doen. D66 heeft hiervoor de volgende plannen.

Gezondheidsbeleid scholen. Om ervoor te zorgen dat onze kinderen zo gezond mogelijk opgroeien wil D66:

- De mogelijkheid onderzoeken om leerlingen op de basisscholen, in samenwerking met lokale partners, kosteloos een gezonde lunch aan te bieden.
- Scholen in het voortgezet onderwijs stimuleren om een gezonde schoolkantine te hebben.
- Scholen stimuleren en faciliteren om de schooldag dynamisch te maken, waardoor bewegen geïntegreerd wordt in de schooldag en leerlingen meer beweegtijd krijgen.
- Subsidie beschikbaar stellen aan scholen die het schoolplein beweegvriendelijk willen maken.
- Rond scholen een gezonde voedselomgeving creëren door het tegengaan van fastfoodrestaurants en snackbars in de directe omgeving van scholen.

Gezondheidsbeleid sporten en bewegen. Om gezond bewegen door inwoners te stimuleren wil D66:

- Rookvrije sportverenigingen.
- Aanbod van gezonde voeding in kantines van sportverenigingen, sporthallen en zwembaden.
- Een Kwiekbeweegroute voor senioren aanleggen.
- Het skaterrouthenetwerk uitbreiden en laten aansluiten op dat van Midden-Delfland.
- De huidige zwembaden open houden.
- Buurtsportcoaches aanstellen om jong en oud te stimuleren om te bewegen.
- Voor deelnemers aan de Gezonde Leefstijlinterventie aanvullend beweegaanbod creëren en de kosten hiervan gedurende het eerste jaar voor rekening van de gemeente te nemen.
- In samenwerking met de jeugdgezondheidszorg en de Zorgorganisatie Eerste Lijn, jongeren onder de 18 met overgewicht een Gezonde Leefstijlinterventie aanbieden.
- Meer watertappunten bij onder meer bushaltes, speelplekken en langs fietsroutes aanleggen.

Beleid gezondheidspreventie. Om roken en het bovenmatig gebruik van alcohol te ontmoedigen wil D66:

- Terrassen rookvrij maken.
- In overleg met de Jongerenraad beleid ontwikkelen om het schenken van alcohol aan minderjarigen en het overmatig alcoholgebruik onder jongeren te verminderen.
- Dat de gemeente geen alcohol schenkt op bijeenkomsten en evenementen die zij organiseert waar meer dan 25% van de bezoekers jonger is dan 25 jaar.
- De gemeente inwoners stimuleert om deel te nemen aan Stoptober.

Beleid tegen eenzaamheid. Om eenzaamheid onder jongeren en senioren tegen te gaan wil D66:

- Initiatieven die gericht zijn op het tegengaan van eenzaamheid onder jongeren en senioren met een subsidie ondersteunen.
- In samenwerking met welzijnsorganisaties een preventieve aanpak ontwikkelen om eenzaamheid bij jongeren te voorkomen en activiteiten ontwikkelen voor jongeren die zich eenzaam voelen.
- Inwoners die eenzaam zijn actief helpen aan vrijwilligerswerk.

Ondernemen

Een gezond en toekomstbestendig ondernemingsklimaat

Naar een toekomstbestendige glastuinbouwsector

De glastuinbouwsector is van groot economisch belang voor Westland, de regio en Nederland. Deze sector heeft kennis van, en duurzame oplossingen voor, de voedselvraagstukken in onze wereld. De toekomst van deze sector staat echter onder druk. Grond in Westland is schaars: het glastuinbouwareaal, groen, wegen en woningbouw concurreren om ruimte. Het produceren van groente, bloemen en planten op een van de drukste plekken op aarde, om deze vervolgens naar consumenten over de hele wereld te transporteren, is geen toekomstbestendig model. Het voorop lopen in kennis en technologie, om het mogelijk te maken over de hele wereld dicht bij markten te produceren, is dat wel.

Om de glastuinbouwsector in Westland toekomstbestendig te maken is het nodig dat:

- Het glastuinbouwareaal verder wordt geherstructureerd, met de focus op verduurzaming en innovatie.
- Het Floragebied en de Hort-campus worden ontwikkeld in overeenstemming met de huidige visie, waarvan nadrukkelijk uitbreiding van het onderwijs op alle niveaus, waaronder wetenschappelijk onderwijs, en het aanleggen van hoogwaardig openbaar vervoer deel uitmaken.
- De bereikbaarheid van Westland wordt verbeterd, door het aanleggen van (meer) metropolitane fietspaden en hoogwaardige openbaar vervoerverbindingen, zodat Westland ook aantrekkelijk blijft en wordt voor hoger opgeleide werknemers uit omliggende steden.
- De digitale infrastructuur bij de tijd wordt gebracht, door te zorgen voor een goede dekking van 5G en het aanleggen van glasvezel in het buitengebied.
- Bij het versterken van het glastuinbouwcluster samen op te trekken met omliggende gemeenten en de provincie.

Naar een gezonde middenstand

Voor een gezonde toekomst van de middenstand, met banen in de horeca en detailhandel, is het van belang dat de dorpscentra aantrekkelijk zijn. De ontwikkeling naar steeds meer online winkelen, zorgt echter voor leegstand en daardoor voor minder aantrekkelijke winkelgebieden.

Om de aantrekkelijkheid van de dorpscentra te vergroten is het nodig dat:

- De dorpscentra worden vergroend met onder meer bomen en plantenbakken.
- Er voldoende aandacht is voor de kwaliteit en uitstraling van de dorpscentra, door onder meer te zorgen voor kwalitatief goede bestrating.
- De terrassen die tijdens de coronacrisis zijn verruimd, permanent verruimd blijven.
- De ruimte voor winkels te verdichten, door volop in te zetten op het uitvoeren van de detailhandelsvisie.
- Om leegstand tegen te gaan, winkelpanden indien nodig een andere bestemming te geven. Indien noodzakelijk voeren we een leegstandsverordening in.

Mobiliteit en bereikbaarheid

Een bereikbaar Westland

Een goede bereikbaarheid van Westland is van groot belang, en niet alleen voor de tuinbouwsector. Ook voor werk, school en recreatie is het belangrijk dat er goede verbindingen zijn met Rotterdam, Delft en Den Haag. Het aantal verkeersbewegingen van, naar en binnen Westland neemt hand over hand toe. Om Westland bereikbaar te houden moeten we zorgen voor slimme en innovatieve oplossingen, waarbij ook de verkeersveiligheid en de gevolgen voor het milieu gewaarborgd zijn.

Hoogwaardig openbaar vervoer. Het bestaande openbaarvervoernetwerk moet worden uitgebreid met snelle en frequente busverbindingen naar de omliggende steden, met aansluiting op de treinstations van Den Haag, Rijswijk, Delft en Rotterdam en een directe verbinding naar de ziekenhuizen in Delft en Den Haag. Ook 's avonds laat en 's nachts moet Westland met het openbaar vervoer goed bereikbaar zijn. Belangrijk is dat de openbaarvervoerlijnen van de verschillende vervoerders beter op elkaar worden afgestemd om overstapproblemen te voorkomen en wachttijden te bekorten.

Openbaar vervoer tussen en binnen de kernen. Voor een goede bereikbaarheid van de verschillende dorpen in Westland moet goed openbaar vervoer tussen en binnen de dorpen gewaarborgd zijn. Voor de ouderen is het belangrijk dat er ook kleinschalig openbaar vervoer (Plusbus) op afroep beschikbaar blijft.

Ruimte voor de fiets. D66 investeert in meer goede (snel)fietsverbindingen. In en tussen de dorpen krijgt de fiets voorrang op gemotoriseerd verkeer. Waar dat kan worden fietspaden verbreed, zodat deze optimaal zijn toegerust op de elektrische fiets. Tussen de dorpen en de omliggende steden komen (meer) doorfietsroutes, waarbij er zo min mogelijk sprake is van obstakels. We sluiten fietsroutes aan op de opstapplaatsen van snelle openbaarvervoerverbindingen en zorgen daar voor goede en veilige stallingsmogelijkheden en voldoende oplaadmogelijkheden voor elektrische fietsen.

Deelfietsen/-scooters. Om het gebruik van de auto te ontmoedigen voeren we in Westland deelfietsen en deelscooters in. Deze zijn in elk geval beschikbaar bij de openbaar vervoerknooppunten en op plaatsen die wat verder van de openbaarvervoerhaltes liggen.

30 kilometer standaard binnen de bebouwde kom. Om de veiligheid en de leefbaarheid te verbeteren wordt 30 kilometer per uur de standaard binnen de bebouwde kom.

Dorpscentra autoluw. We maken de dorpscentra autoluw, door daar de auto te gast te laten zijn. Dat wil zeggen dat wandelaars en fietsers voor gaan. Parkeren vindt zo veel mogelijk aan de randen van de centra plaats.

Veilige routes naar scholen. Het uitgangspunt moet zijn dat kinderen via een veilige route naar school moeten kunnen lopen of fietsen. Daarom creëren we schoolzones, waar met maatwerk de veiligheid wordt verbeterd.

Verduurzaming gemotoriseerd vervoer. Om de overstap op elektrische auto's te stimuleren en mogelijk te maken wordt ten minste 20% van alle openbare parkeerplekken voorzien van een oplaadvoorziening. De gemeente investeert mee in oplossingen om het goederenvervoer te verduurzamen.

Inclusiviteit

Een inclusief Westland

Westland is een internationaal georiënteerde gemeente. Daarbij hoort een diverse samenleving. We zijn trots op de diversiteit in Westland. Maar voor het creëren van een echt inclusieve samenleving, waarin iedereen kan meedoen en meetelt, moeten we voortdurend aandacht blijven schenken aan discriminatie en uitsluiting, de rechten van mensen met een beperking en minderheden. Vrouwen, mannen en non-binaire personen moeten overal gelijk behandeld worden. Ook onderscheid naar afkomst, religie, gearardheid en fysieke gesteldheid hoort niet thuis in Westland. Acceptatie begint met voorlichting, maar moet ook worden ondersteund met concreet beleid.

Lokale Inclusie Agenda. In juli 2016 heeft Nederland het verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (VN-verdrag Handicap) geratificeerd. Sindsdien zijn gemeenten verplicht om inclusief beleid te maken, in de vorm van een Lokale Inclusie Agenda, waarin de gemeente uitvoering geeft aan het verdrag. Westland beschikt nog niet over een Lokale Inclusie Agenda. D66 zal dan ook zo snel mogelijk een Lokale Inclusie Agenda opstellen. Daarin gaat niet alleen aandacht uit naar mensen met een beperking, maar ook naar andere groepen die worden uitgesloten van een volwaardige deelname aan de samenleving. D66 zal ook meedoen aan het programma 'Divers & inclusief', een initiatief van VNG en het ministerie van SZW, waarbij gemeentebestuurders gezamenlijk onderzoeken op welke wijze vorm gegeven kan worden aan een samenleving die bestaat uit mensen met een diversiteit naar herkomst.

Ontmoetingen stimuleren. In tijden van toenemende maatschappelijke spanningen en een toenemende tweedeling, is het belangrijk om met elkaar in gesprek te blijven. D66 wil daarom, bij het verlenen van financiële of organisatorische ondersteuning, prioriteit geven aan initiatieven die beogen ontmoetingen tussen mensen met een verschillende achtergrond tot stand te brengen.

Voorlichting op scholen. Op school moeten alle kinderen zich thuis voelen. Acceptatie van je identiteit door jezelf en door anderen is belangrijk. Iedereen moet zichzelf kunnen zijn en zichzelf onbelemmerd kunnen ontplooien. Dit is ook in Westland nog niet vanzelfsprekend. Daarom is aandacht voor discriminatie en sociale veiligheid belangrijk. D66 wil scholen daarom stimuleren, en waar nodig financieel ondersteunen met geld uit het regenboogstedenbeleid, om voorlichtingsprogramma's over onder meer seksuele, gender- en religieuze diversiteit uit te voeren.

Regenbooggemeente en LHBTIQ+-beleid. Door de inzet van D66 is Westland een Regenbooggemeente met een eigen LHBTIQ+-beleid. Dit beleid is erop gericht om obstakels die LHBTIQ+'s ervaren weg te nemen en hiervoor inzet te vragen van andere organisaties in de gemeente. D66 blijft dit beleid voortzetten. Ook zet D66 zich ervoor in dat alle zorginstellingen in Westland het keurmerk 'De Roze Loper' krijgen.

Integratie en inburgering nieuwkomers. Het is voor iedereen belangrijk dat statushouders en nieuwkomers zo snel mogelijk integreren. Dit moet echter van twee kanten komen. Acceptatie van de nieuwkomers door de Westlandse inwoners en begeleiding bij de inburgering is een vereiste. Met elke nieuwkomer wordt bij aankomst in de gemeente een individueel plan van aanpak opgesteld, waarin het krijgen van inkomen uit werk uitgangspunt is. Nieuwkomers moeten bovendien direct vanaf dag 1 beginnen met het leren van de Nederlandse taal en hun inburgeringstraject. Daarnaast zorgen we in samenwerking met de woningbouwverenigingen voor voldoende huisvesting in de vorm van betaalbare sociale huurwoningen. Kleinschalige en gemengde huisvesting met andere groepen uit de gemeente heeft daarbij de voorkeur.

Cultuur

Een cultureel Westland

Kunst en cultuur zijn onmisbaar voor een vitale samenleving en de mentale gezondheid van mensen. Cultuur is de motor achter de creatieve ontwikkeling van onze kinderen, het aangename leefklimaat, het gevoel van veiligheid en de economische bedrijvigheid. Met kunst geven we uiting aan onze identiteit.

Meer aandacht voor cultuur. Om de aandacht voor cultuur vast te houden en te versterken wil D66:

- Dat er in elk dorp een bibliotheekfunctie aanwezig blijft.
- De activiteiten van Cultuurweb borgen, door de financiering ervan structureel in de begroting op te nemen.
- Culturele evenementen als Waterpop, Kom in de Kas en het Varend Corso behouden.
- Elk jaar een evenement met een landelijke uitstraling organiseren op het gebied van sport of cultuur.
- Cultureel erfgoed voorzien van informatieve borden.
- Wandel- en fietsroutes langs cultureel erfgoed bewegwijzeren.

Nieuwbouw De Naald onderdeel van cultureel centrum. D66 wil dat de plannen voor de nieuwbouw van theater De Naald onderdeel worden van de bouw van een cultureel centrum (cultuurpaleis). Daarin zou, naast een theater en bioscoop, plaats moeten zijn voor muziekonderwijs, oefenruimten, een expositieruimte, Cultuurweb, de bibliotheek en wellicht de WOS.

Veiligheid

Een veilig Westland

Veiligheid is een belangrijke voorwaarde om vrij te kunnen zijn. Zonder veiligheid geen vrijheid. Westland is een relatief veilige gemeente. Er is relatief weinig criminaliteit, al is elke criminele activiteit er één te veel. Toch bestaan er onder de inwoners van Westland gevoelens van onveiligheid die niet gestaafd worden door de cijfers. Bij het handhaven van de veiligheid zijn veel middelen geoorloofd. De inzet ervan moet echter altijd worden afgewogen tegen het borgen van de privacy.

Voorkomen en tegengaan straatintimidatie. Een van de oorzaken van het gevoel van onveiligheid onder vrouwen is straatintimidatie. Omdat iedere vrouw zich op straat veilig moet kunnen voelen, en zich 's avonds zonder angst op straat moet kunnen begeven, investeren we in trainingen en het beschikbaar stellen van lesmateriaal aan jongens om hen weerbaarder te maken en hen bewust te laten worden van hun gedrag en de effecten daarvan. Ook is het belangrijk om hierover in gesprek te zijn met elkaar. Elk kind op de basisschool heeft minimaal twee keer voorlichting gehad van de politie of een jongerenwerker.

Vuurwerkverbod. Het afsteken van vuurwerk rond de jaarwisseling leidt elk jaar tot veel lichamelijk letsel - ook onder omstanders -, dierenleed en schade aan de openbare ruimte en het milieu. D66 stelt daarom in heel Westland een verbod op het afsteken van vuurwerk in.

Bijzondere opsporingsambtenaren. De gemeente moet het geld dat op dit moment wordt besteed aan de inhuur van beveiligingsbedrijven inzetten om meer bijzondere opsporingsambtenaren (BOA's) in dienst te nemen. BOA's hebben meer bevoegdheden en Westland heeft relatief weinig BOA's in dienst.

Reguleren cannabisproductie. Het huidige softdrugsbeleid functioneert niet meer. Coffeeshops mogen wel wiet verkopen, maar niet inkopen. Daarmee wordt de ondermijnende criminaliteit in de hand gewerkt. Om de ondermijnende criminaliteit tegen te gaan zetten wij ons in voor het reguleren van de cannabisproductie en om de inkoop van wiet door coffeeshops te legaliseren. Ook zetten we ons ervoor in dat het wordt toegestaan voor eigen gebruik een beperkt aantal wietplanten te bezitten.

Gebruik cameratoezicht. De gemeente moet terughoudend omgaan met het inzetten van cameratoezicht. Alleen als andere middelen niet toereikend zijn om de veiligheid te borgen is de inzet

van cameratoezicht geoorloofd. Om de privacy van iedereen te respecteren is het delen van camerabeelden niet geoorloofd.

Bestuur en Financiën

Een transparant bestuur en toekomstbestendige financiën

Vertrouwen is de basis voor een gezonde, democratische samenleving. Wij staan voor een transparante en integere bestuursstijl, waarin iedereen gehoord wordt en we niemand laten vallen. Inwoners moeten kunnen meepraten over beleid dat hen direct raakt. D66 hanteert als uitgangspunt dat we behoedzaam omgaan met belastinggeld. Maximale transparantie over de inkomsten en uitgaven van de gemeente is daarom belangrijk.

Meer dualisme en een gelijk speelveld. D66 is voorstander van een bestuursakkoord op hoofdlijnen. Zo ontstaat er meer ruimte voor debat en wisselende meerderheden. Wij zijn voor meer dualisme, waarbij coalitiepartijen elkaar niet op voorhand 'vasthouden'. Geen vooraf dichtgetimmerde standpunten. Zo creëren we een gelijk speelveld voor alle partijen. Agenda's voor de raad en de commissies worden door en met alle partijen opgesteld.

Open bestuurshouding. We streven naar een open houding van het bestuur, waarbij er ruimte is om buiten de geijkte kaders naar oplossingen te zoeken. Beperkingen door bestaande regels of afspraken mogen op voorhand geen excuus zijn om goede plannen en initiatieven vanuit de samenleving niet uit te voeren.

Burgerparticipatie. D66 wil dat inwoners initiatieven kunnen lanceren en het recht hebben om mee te praten over zaken die hen direct raken. De participatieverordening moet voldoende borgen dat vooraf het doel van de participatie duidelijk is, duidelijk is hoe het participatietraject verloopt en duidelijk is hoe en wanneer de besluitvorming over de verkregen input plaatsvindt (wie beslist wat en wanneer). Vervolgens moet er helder over het genomen besluit worden gecommuniceerd, waarbij de dilemma's en keuzes inzichtelijk worden gemaakt. Wij willen daarom dat de participatieverordening periodiek met de inwoners wordt geëvalueerd.

Right to challenge. D66 is groot voorstander van het bestaande uitdaagrecht (right to challenge), waarbij inwoners en maatschappelijke partijen de ruimte krijgen om zelf invulling te geven aan hun woonomgeving. Als zij een taak van de gemeente beter, met meer draagvlak en/of goedkoper kunnen uitvoeren, nemen zij die taak over. In de praktijk blijkt er van het uitdaagrecht nauwelijks gebruik te worden gemaakt. Wij willen daarom een onderzoek naar de oorzaken hiervan. Ook moeten de mogelijkheden die het uitdaagrecht biedt beter en breder worden gecommuniceerd.

Right to cooperate. Naast het (al bestaande) uitdaagrecht wil D66 het samenwerkingsrecht (right to cooperate) invoeren. Dit biedt inwoners en maatschappelijke partijen de mogelijkheid om in samenwerking met de gemeente een duurzaam burgerinitiatief op te zetten en te realiseren.

Burgeramendement. D66 voert het burgeramendement in. Op die manier kunnen inwoners met een brede vertegenwoordiging direct invloed uitoefenen. Als een voldoende aantal inwoners, gelijk aan de kiesdeler, hun handtekening onder een dergelijk amendement zet, behandelt de raad dit amendement als ware het een amendement ingediend door een raadslid.

Democratische regioraad. De Metropoolregio Rotterdam-Den Haag (MRDH) moet worden gedemocratiseerd. Wij zijn voorstander van een besluitvormende regioraad, bestaande uit gekozen raadsleden uit de deelnemende gemeenten.

Burgervriendelijke begrotingen en jaarverslagen. D66 vindt het belangrijk dat de gemeente transparant is over haar financiën. Burgers moeten kunnen volgen en begrijpen wat de inkomsten van de gemeente zijn en waaraan de gemeente dat geld uitgeeft. Dat betekent dat de begroting en het jaarverslag overzichtelijk zijn en geen jargon bevatten. Plannen worden helder en deugdelijk onderbouwd en de resultaten worden onverbloemd weergegeven.

Burgerbegroting. Waar dat kan krijgen inwoners een budget ter beschikking dat ze naar eigen inzicht kunnen besteden.

Overzichtelijk belastingstelsel. D66 is voor een belastingstelsel dat zo eenvoudig en overzichtelijk mogelijk is. Dat betekent dat we zo min mogelijk verschillende belastinggrondslagen willen. We streven er naar om zoveel als mogelijk alleen inkomsten via de (verhoogde) onroerendezaakbelasting te heffen.

Zelf belasting kunnen heffen. Om de lokale democratie te versterken en de afhankelijkheid van het Rijk te verminderen, moet de gemeente meer ruimte krijgen om zelf belastingen te heffen, met een gelijktijdige vermindering van de rijksbelastingen. Wij zullen hierop blijven aandringen.

Onze plannen voor de dorpen

Onze plannen voor de dorpen

Voor **'s-Gravenzande** wil D66:

- **Het centrum vergroenen.** We maken het centrum daarmee nog aantrekkelijker.
- **Het Marktpllein autovrij maken.** Nu is nog een deel via eenrichtingsverkeer toegankelijk. Dat heffen we op.
- **Geen strandhuisjes of andere bebouwing aan de kust.** Het huidige open karakter moet behouden blijven.
- **Appartementen bouwen op de locatie van het oude gemeentehuis.** De bouwstijl moet bijdragen aan het karakter van het centrum.

Voor **Heenweg** wil D66:

- **De leefbaarheid behouden.** Voorzieningen als de school, de kinderopvang, een bibliotheekfunctie en een contactpunt van Vitis houden we in stand.
- **Een Fun- en Fitpark.** Het plan voor het realiseren van een Fun- en Fitpark moet worden uitgevoerd.
- **Passende woningen bouwen.** Daarmee zorgen we ervoor dat de voorzieningen ook op termijn behouden kunnen blijven. De bouw van appartementen in de kerk is daarvan een goed voorbeeld. Daarmee wordt woonruimte gecreëerd, maar wordt ook het karakter van het dorp behouden.

Voor **Monster/Ter Heijde** wil D66:

- **Het centrum vergroenen en verlevendigen.** Het terras op het plein bij de kerk moet blijven.
- **Een aantrekkelijk park aanleggen.** We willen het terrein tussen het voormalig gemeentehuis en de Noviteit – vroeger ooit kloostertuin – omvormen tot een aantrekkelijk park. De monumentale druivenmuur ter plaatse moet worden opgeknapt en meer prominent in het zicht komen.
- **De parkeerplaatsen voor het nieuw te bouwen appartementencomplex op de plaats van het oude gemeentehuis onder het gebouw realiseren.** Daardoor kan de ruimte die deze parkeerplaatsen anders zouden innemen worden benut voor het aanleggen van groenvoorzieningen.
- **Onderzoek naar de mogelijkheid om in de Hortensiastraat en de Burgemeester Kampschöerstraat eenrichtingsverkeer in te voeren.** De combinatie van elkaar passerende (vracht)auto's, bussen met langszij geparkeerde auto's leiden tot een slechte doorstroming en een onveilige situatie voor fietsers.

- **Meer aandacht voor behoud van het historische erfgoed.** Er is al veel historisch erfgoed verdwenen en dat wat er nog over is, krijgt weinig aandacht (druivenmuur, oudste panden aan de Choorstraat).

Voor **Poeldijk** wil D66:

- **Het autoverkeer door het centrum ontmoedigen.** We willen onderzoeken of en hoe het autoverkeer door het centrum verder ontmoedigd kan worden en om het centrum heen te leiden. Mogelijk biedt eenrichtingsverkeer of een gedeeltelijke afsluiting voor doorgaand verkeer een oplossing.
- **Het dorp aantrekkelijker maken voor fietsers en voetgangers.** We willen wandelpaden (onder meer langs het Poeldijksepad en vanaf de Kerklaan langs de Gantel), fietsstroken en voetgangersoversteekplaatsen aanleggen.
- **De Voorstraat omvormen tot voetgangersgebied,** waar de fiets wordt toegelaten.
- **Het Huis van de Buurt realiseren bij de Bartelomeuskerk.**
- **Het 'Dario Fo-gebouw' in de Voorstraat ombouwen tot appartementen met winkelruimte in de plint.** Het gebouw ligt in een winkelgebied en er is nog behoefte aan winkelruimte in Poeldijk.

Voor **Naaldwijk** wil D66:

- **Het centrum drastisch vergroenen.** Er komen meer bomen en perken. We maken het centrum daarmee nog aantrekkelijker.
- **Het centrum autoluw maken.** In het centrum wordt de auto te gast.
- **In het centrumplan willen we de bouw van een cultureel centrum opnemen.** Naast het nieuwe theater/bioscoop 'de Naald', moeten hierin het Muziek Centrum Westland, een expositieruimte en bijvoorbeeld de bibliotheek en de WOS een plaats in krijgen.
- **Het Emmaplein opnieuw ontwikkelen tot een stadspark met horeca.** Als de Rentmeester met de Jumbo gereed is, zal de Jumbo van het Emmaplein vertrekken. Dat biedt de kans om het Emmaplein een andere bestemming dan parkeren te geven.
- **De begraafplaats aan de Dijkweg toegankelijker maken.** Het onderhoud moet verbeteren en het groen en de graven moeten bewaard blijven.

Voor **Honselersdijk** wil D66:

- **Het dorpscentrum drastisch vergroenen.** We maken het centrum daarmee nog aantrekkelijker.
- **Bevorderen dat het uitvoeren van de visie voor het herontwikkelen van het Flora Hollandterrein met bijbehorende hoogwaardige OV-verbindingen (inclusief een lightrail) naar de omliggende**

steden mogelijk wordt. Nieuwe woningen daar moeten vooral gericht zijn op jongeren en starters op de woningmarkt. Daarbij hebben wij een voorkeur voor appartementsgebouwen met meerdere woonlagen. Het gebied leent zich uitstekend voor 'hoogbouw'.

Voor **Maasdijk** wil D66:

- **Het centrum vergroenen.**
- **Een vrij besteedbaar budget beschikbaar stellen.** Maasdijk is een hechte gemeenschap, waarin de bewonersvereniging de KOM een belangrijke rol vervult. Met het budget kunnen de inwoners naar eigen inzicht de leefomgeving te verbeteren.
- **Het zwerfafval (van vooral de McDonalds) voorkomen.** In samenwerking met de inwoners van Maasdijk willen we onder meer onderzoeken waar extra vuilnisbakken kunnen worden geplaatst.
- **De brandweerkazerne een nieuwe functie geven.** Wij denken hierbij aan een ruimte voor jongeren om activiteiten te organiseren.

Voor **Wateringen** wil D66:

- **Het centrum vergroenen.** We maken het centrum daarmee nog aantrekkelijker.
- **Bevorderen dat het verkeer buiten het dorp omgaat.** De doorstroming in de Herenstraat is slecht, maar dit is een gevolg van een bewuste keuze uit het verleden. Wij zijn tegen het weer openmaken van Het Tolland, want dan krijg je meer verkeer door het dorp.
- **Dat de Hofboerderij eindelijk eens goed wordt opgeknapt,** voornamelijk ook het deel waar de culturele verenigingen zitten.
- **Dat het voetbalveldje in het Hofpark niet wordt vervangen door kunstgras.** Goedkoper, maar past totaal niet in het Hofpark.
- **De parkeerplaatsen in het Hofpark vervangen door open bestrating.** Dat past beter bij de omgeving en is klimaatvriendelijker.
- **Van de St. Jozefkerk ("De Kolenkit") - als deze zonder functie komt - een culturele voorziening voor toneel- en muziekoptredens maken.** Het is een markant gebouw dat behouden moet blijven en het biedt een geschikte ruimte met een goede akoestiek.
- **Op de Dorpskade ter hoogte van de Bovendijk creëren we een veilige oversteekplaats voor fietsers en voetgangers.** De kruising van de Bovendijk met de Dorpskade is een onoverzichtelijke kruising. Er ligt geen zebra en er zitten daar wel scholen en het zwembad. Er steken daar veel fietsers over in verband met het tweerichtingfietspad aan de andere zijde.
- **Ter hoogte van Scrumpy een extra zebraapad aanleggen.**

- **Ervoor zorgen dat in Wateringen Noord tijdig een school wordt gebouwd.** Zodra de nieuwe wijk daar gebouwd wordt moet er ook een school komen.

Voor **Kwintsheul** wil D66:

- **Het centrum vergroenen.** We maken het centrum daarmee nog aantrekkelijker.
- **Nieuwe woningen bouwen.** Dit om Kwintsheul levendig en voorzieningen in stand te houden. Kwintsheul heeft vooral appartementen voor ouderen nodig (voor doorstroming) en kleinere appartementen voor jongeren. Daarbij heeft het de voorkeur om waar dat mogelijk is in de hoogte te bouwen, met parkeergelegenheid onder het gebouw. Het bouwplan op de locatie Verkade is hiervan een goed voorbeeld. Wij zijn hier vóór. Ook de locatie van de voormalige Rabo biedt mogelijkheid voor appartementen voor senioren (gezien de ligging). Daarom willen wij tot een overeenkomst komen met de huidige eigenaren.
- **Een school met kinderopvang en bibliotheekfunctie behouden.**
- **Dat de parkeerplaatsen van de supermarkt publiek toegankelijk zijn.** Dit is vastgelegd in de overeenkomst met de supermarkt. Nu ze buiten openingstijden worden afgesloten willen we dat hierop gehandhaafd wordt.
- **De oude veilinghaven behouden.** Het is de enige overgebleven veilinghaven in Westland.

Voor **De Lier** wil D66:

- **Het centrum vergroenen.** We maken het centrum daarmee nog aantrekkelijker.
- Dat het verouderde deel van **de steigers van de watersportvereniging vernieuwd** wordt.
- Dat er in de spits **één bus per uur een directe verbinding met Delft** wordt. Nu rijdt elke bus nog een lus door het dorp.

Bijlage: bijdrage aan de duurzame ontwikkelings- doelen

Bijdrage aan de Duurzame Ontwikkelingsdoelen

D66 vindt dat het beleid van de gemeente Westland moet bijdragen aan het bereiken van de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties. De SDG's zijn 17 doelen om van de wereld een betere plek te maken in 2030. Ze vormen een mondiaal kompas voor uitdagingen als armoede, onderwijs en de klimaatcrisis. Wij willen om te beginnen dat de gemeente Westland zich aansluit bij de SDG-community.

D66 zet zich in voor een duurzame toekomst voor Westland, voor huidige en toekomstige generaties. Wij willen de ambitieuze SDG-doelstellingen in de komende raadsperiode verder concretiseren, implementeren en transparant monitoren. Dat moet terugkomen in het volgende bestuursakkoord. De SDG's zijn onderdeel van ons verkiezingsprogramma. Dat blijkt uit de volgende voorbeelden:

Niemand groeit meer op in armoede. Onze plannen zijn erop gericht dat onderwijs, gezonde voeding, toegang tot het openbaar vervoer, sport en cultuur voor iedereen toegankelijk zijn.

Gezondheid voorop. D66 zorgt ervoor dat kinderen gezond kunnen opgroeien en inwoners meer kunnen bewegen.

Onderwijs voor iedereen. D66 zorgt ervoor dat iedereen het onderwijs kan krijgen dat hen past. Ook kinderen met een beperking, leerproblemen of hoogbegaafdheid. Mentale of fysieke beperkingen mogen daarbij geen obstakel zijn.

Een inclusieve samenleving. In een Lokale Inclusie Agenda brengen we maatregelen samen die ervoor zorgen dat iedereen meetelt en kan meedoen, ongeacht gender, afkomst, religie, geaardheid en fysieke gesteldheid.

Betaalbaarheid als voorwaarde. Iedereen moet de energietransitie kunnen meemaken. Wij staan voor een eerlijke verdeling van de lasten en de lusten.

Innovatieve glastuinbouw. Met hoogwaardig onderwijs aan de WHC zorgen we ervoor dat de glastuinbouwsector kan blijven innoveren om het wereldvoedselprobleem te verminderen.

Voorrang voor de fiets. We geven de fiets voorrang. We maken de dorpscentra autoluw en binnen de bebouwde kom wordt 30 km/uur de standaard. Dat is goed voor de veiligheid en voor het milieu.

Route naar 2030. We stellen een ambitieuze routekaart op richting een klimaatneutrale gemeente met concrete bindende doelen en acties. Inwoners en bedrijven beslissen mee.

Vergroenen dorpscentra. We vergroenen de dorpscentra en de rest van Westland. Daarmee zorgen voor een leefbare en klimaatbestendige gemeente en herstellen we de biodiversiteit.